

UREDNIŠTVO ZARJE je v Ljubljani, Franciskanska ulica št. 8 (stikarna I. nadst.). Uradne ure za stranke so od 10. do 11. dopoldne in od 5. do 6. popoldne vsak dan razen nedelj in praznikov. Rokopisi se ne vračajo. Ne frankirana pisma se ne sprejemajo.

NAROCNINA: celoletna po pošti ali s pošiljanjem na dom za Avstro-Ogrsko in Bosno K 21.00, polletna K 10.80, četrtletna K 5.40, mesečna K 1.80; za Nemčijo celoletno K 26.40; za ostalo inozemstvo in Ameriko celoletno K 36.—; za

Posamezne številke po 8 vin.

ZARJA

ZARJA izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov ob pol 11. dopoldne.

UPRAVNIŠTVO se nahaja v Selenburgovi ulici št. 6, II., in uraduje za stranke od 8. do 2. dopoldne in od 3. do 7. zvečer. Inzerati: enostopna petlitrstka 30 vin., pogojen prostor, poslano in reklame 40 vin. — Inzerate sprejema upravništvo.

Ne frankirana ali premalo frankirana pisma se ne sprejemajo. Reklamacije lista so poštne proste.

Stev. 617.

V Ljubljani, v petek dne 27. junija 1913.

Leto III.

Pogum proti militarizmu.

Vojna uprava se pripravlja na nove zahteve: Pomnoženje rekrutnega kontingenta, pomnoženje velikih ladij vojne mornarice se predloži delegacijam že v prihodnjem zasedanju. Za večje število rekrutov bo treba seveda tudi več kasarniških prostorov, več uniform, tečakov, pušk in bajonetov, več podčastnikov in oficirjev. In če bodo zgrajene nove ladje, bodo potrebovali zanje novih mornarjev in častnikov, za te zopet montur in orožja, in tako rastejo iz stroškov novi stroški brez konca in kraja kakor plaz, ki se je utrgal majhen v višavah, pa se povečava, bobneč v dolino, dokler ne zasuje ljudi in živine in ne razdene hiš. Ali kadar je plaz povzročil katastrofo, se vsaj sam razbije, militarizem pa žre dalje in dalje, kakor da bi mu bilo to prisojeno do konca dni.

Zdaj zahtevajo 25.000 rekrutov in tri nove ladje. Ali kdor ni tuje na tem svetu, razume, da je to le majhna priprava za velike zahteve, o katerih danes še molče, ki pa jih imajo gotovo že v glavnih potezih sestavljene in nam jih bodo prezentirali, preden se bodo nadejali junaki zastopniki in voditelji ljudstva. Vse to, kar tirjajo sedaj, so le »neznatne izjeme«. Kajti ko je dobil militarizem v delegacijah zadnje velikanske porcije, je tedanji vojni minister obljubil, da bo do leta 1916. mir z vojaškimi zahtevami. S temi besedami so se imeli potolažiti meščanski delegati, ki so »težke srca« dovolili nova ogromna bremena in potolažiti se je imelo ljudstvo, ki je moralo prevzeti ta ogromna bremena na svoje rame.

Tolažba je bila prokleto kilava; kajti med tem smo dobili brambno reformo z ogromnim zvišanjem rekrutnega kontingenta. Tudi ob tisti priliki je brambni minister zagotavljal, da je zdaj pomnoževanje vojaškega števila zaključeno za dogledno dobo. Ali to je bilo lani, letos pa že prihajajo za novo pomnožitvijo. Kaj bo torej šele tedaj, kadar mine vojaško »dogledna« doba, to se pravi leta 1916., ko bo vojna uprava »opravičena« predlagati nove zahteve?

Menda še nihče ni pozabil na kanonsko kampanjo gospoda Schönauha, ki je hotel kar vse bronaste topove pometati med staro šaro, pa jih nadomestiti z jeklenimi. Takrat ni prodrli, ker se je ogrski finančni minister ustrašil političnih posledic, ki bi bile onkraj Litve pokopale vlado, če bi bila zagovarjala take zahteve. Ali tedanji artiljeristični načrti gotovo še niso zagrebeni. V dobi, ko je Avstrija mobilizirala, je bilo treba molčati o kanonih. Kajti poleg Redlove afere še pripovedovati, da niso naši topovi za nič, je bilo res nemogoče. To so razumeli celo naši militaristični ženjiki, ki se sicer ne morejo pritoževati, da jim je Bog obremenil glavo s prevelikimi talenti. Ali kanoni pridejo še tako gotovo na vrsto, kakor sledi v abecedi črka črki. In nobenega dvoma ni, da bo takrat »treba« tudi par novih drednotov in da bo pomnožitev zračne vojske »neizogibna«; kakšne želje se poleg tega še skrivajo v militarističnih srcih, bomo že še tudi izvedeli.

Mogočen val militarizma gre preko vse Evrope. Na Francoskem, na Nemškem, na Ruskem

se oborožujejo. Drug hoče prekositi drugega, vsi se sklicujejo na balkansko vojno in njene posledice; vsi prisegajo, da hočejo mir, pa vsi brusijo meče in nabijajo puške. In kjer vstane človek, da bi protestiral proti temu strašnemu izčrpanju ljudskih sil, mu zagrmijo v ušesa staroverske patriotične fraze in samozavestna trditve, da je svet brez militarizma nemogoč.

Zoper to rožljanje s sabljo je treba veliko več poguma, nego ga kaže ljudstvo doslej. Če ne bi svet mogel obstajati brez militarizma, bi bila vsa kultura človeštva brez pomena in človeško življenje res ne bi imelo zmisla. Militaristična filozofija postavlja vso pamet na glavo. Po njenih naukih o »sladki smrti za domovino«, o slavi »junške požrtvovalnosti«, o »častnem grobu na bojišču« bi prihajal človek le zato na svet, da bi ga čimprej zapustil. Vseh, ki se živimo, bi nas moralo biti sram, da nismo že davno padli na kakšnem morišču slave. Človek bi moral biti po teh izumetničenih teorijah le suženj nekakšne blede »ideje« in svojemu življenju ne bi smel pripisovati toliko vrednosti kolikor hrošč.

Ali to je vse laž in prevara. Človek je rojen, da živi, da se razvija, da napreduje, da dvigne svoj rod. Boj je pač utemeljen v naturi, ali boj razumnih bitij ne zahteva vzajemnega klanja onih, ki so baje vsi bratje in vsi sinovi božji. Kakor zakon boja, tako je tudi zakon solidarnosti utemeljen v naturi. Človek pa je sposoben, da ravna razumno, in da ne sledi le instinktu, kakor najnižje organizirane živali. Dano mu je, da spozna interese vzajemnosti in da premaga bestialne strasti.

Kakor navaden umor, kakor dvoboj, tako prihaja tudi vojna iz barbarstva. Vse plemenitosti, s katerimi se odeva militarizem, so le pisane cunje, ki pokrivajo grdobno ostankov iz divjaških časov. Povesti o bojni slavi, o časti meča, o krasoti krvavih zmag so le opoinosti, ki imajo upijati človeškega duha in mu pridužiti ljubezen do življenja, do miru, do plodovitosti tega dela. Ali to ljubezen je vcepila priroda človeku v srce, in nič ga ni treba biti sram, da jo ima. Delati za življenje in se braniti pogina ni strahopetnost. Bodočnost človeštva prihaja iz življenja in dela, ne pa iz nasilne smrti, iz solidarnosti, ne pa iz sovraštva.

Če si ogledamo aparat sodobnega militarizma, se razblinijo vse njegove fraze kakor dim v zraku. Kje pa je slavljeno junštvo, če umirajo ljudje na komando, če padajo kakor lutke, ki nimajo od prvega dneva kasarniškega življenja pa do zadnjega trenutka nič kakor »subordinacijo«? Kje je hrabrost, kjer ni volje in prepričanja, ampak le ukaz na eni in slepa pokorščina na drugi strani?

Za militaristično navdušenje zadostuje, da človek nič ne misli. Za boj proti militarizmu je treba poguma. Teza poguma moramo vdihniti ljudstvu; kajti ljudstvo, zavedno, svobodno misleče in solidarno, je edina sila, ki more premagati militarizem.

vsako leto do 60 učencev, ki se hočejo učiti, vežbati v kmetijski obrti, v teh poslopih je nastavljeno tudi učitelstvo. V Trški gori in Smolinji vasi sta vinogradi grmske šole.

Ta šola obsega ves kmetijski poduk. Na tej šoli uči absolvent visoke agrarne šole na Dunaju poljedelstvo, travništvo, priradost, kemijo in kmetijsko knjigovodstvo. Strokovni učitelji podučujejo v živinoreji, mlekarstvu, fiziki, podučujejo geometrijo, zemljištevstvo in risanje. Strokovni učitelji podučujejo v vinogradništvu, kletarstvu, sadjarstvu, uporabi sadja, vrtnarstvu in v kmetijskem zakonodajstvu. Ravnatelj podučuje kmetijsko gospodarstvo, kmetijsko združništvo in kmetijsko kupčijstvo. Poseben učitelj poučuje spise, računstvo, čebelarstvo in kot neobligaten predmet nemščino. Okrajni živinozdravnik poučuje živinozdravilstvo, gozdni komisar, učenec visoke agrarne šole na Dunaju, gozdarstvo in da se pobožne duše ne morejo zgrazati, poučuje duhovnik krščanski nauk.

Praktični pouk se vrši pod nadzorstvom strokovnih učiteljev. Učenci se vadijo v delu v hlevu, v krmilnici, na polju, pri delu v trtnih in sadnih nasadih in v vinski kleti. Praktično se vadijo učenci delati v vinogradih, na vrtu in v botaničnem parku. Šola ima mlekarja, ki vadi fante in dekleta pri delu v hlevu in v mlečni kleti. Praktični pouk traja 5 do 7 ur na dan v času, ki je zanj goden.

Na tej šoli je poseben viničarski tečaj za fante, ki se hočejo izvežbati za praktične trničarje in viničarje. Dalje je poseben živinorejski tečaj, v katerem se mladeniči iz živinorejskih krajev praktično privadajo vsem potrebnim delom v hlevu, v svinjaku in v mlečni kleti. Na tej kmetijski šoli so učni tečaji za odrasle kmetovalce in samostojne gospodarje, gospodinjice in kmetijska dekleta, ki trajajo po več dni. Ti tečaji se prireajo prilično in tekem poletnega časa in se v njih popolnoma tudi šolska izobrazba učencev zimske šole, ki imajo v teh tečajih ugodno priliko, izvežbati se praktično v tistih delih, katerih ni mogoče po zimi razkazovati in izvrševati. Na tej šoli so tečaji za poduk ljudskih učiteljev v kmetijskih vedah in so tečaji za kmetijske fante, ki ne morejo redno obiskovati pouk kmetijske šole. Ti tečaji so v nedeljah.

Kot najvažnejši učni pripomoček je na Grmu lepa šolska kmetija z nasadi in gospodarskimi napravami. To šolsko posestvo meri 59 hektarov — okoli 100 oralov najboljšje zemlje. Šola ima vsa druga učna sredstva, kar potrebuje za uspešni praktični pouk zimskih in letnih učencev. Šolsko gospodarstvo se peča z vsem, kar je važno za napredek kmetijstva in v takem obsegu, da je vsaka stroka dosti specializirana. Šola ima tudi pašnik za mlado goved, šola ima trtnico, sadni vrt, poskuševališče za izajanje raznih rastlin, botanični vrt in trtni sortiment. V šoli je precejšnja knjižnica.

Podučuje se v zimskih tečajih in v letni šoli, ki traja eno leto. V bližnjem samostanu v Šmilhelu je gospodinjstva šola za kmetijska dekleta, ki se posebno dobro obnaša. Učenci delajo z učitelji izlete v druge kraje, na Štajersko, Gorenjsko, Notranjsko, Goriško ter si ogledujejo tamošnje kulture.

Za učence obstoji na Grmu internat. Dežela vzdržuje vsako leto na tej šoli do 40 učencev, država daje štiri stipendije. (Prav velikodušno to ravno ni!) Učenci so rojaki iz Kranjske, pa tudi iz Štajerske, Goriške in dosti jih je iz Koroške. Večina absolviranih učencev te šole ostaja doma na kmetiji, nekaj si poišče službe na veleposestvih, državnih trtnicah. Gospodinjstva šola v zavodu šolskih sester v Šmilhelu je v zvezi s kmetijsko šolo na Grmu. To šolo vodi ravnatelj grmske šole, sodelujejo pri poduku učitelji grmske šole. Na tej šoli se podučujejo dekleta: o vedenju, v veronauku, živinoreji in mlekarstvu, praščijereji, perutninarstvu, vrtnarstvu, uporabi sadja, gospodinjstvu.

vzgojstvu, priradostu, spisu in zdravstvu, računstvu in knjigovodstvu. Dalje se poučuje v šivanju, v krojnem risanju, kuhanju, pranju, likanju. Šolski pouk traja tri ure na dan. Gojenke hodijo v poletnem času na Grm, kjer se vadijo v raznih delih: v mlečni kleti, v svinjaku, v kurnici, v hlevu in na vrtu. Ta šola ima namen, da se kmetijska dekleta, ki dovršijo ljudsko šolo, izuče v hišnem in kmetijskem gospodinjstvu. V Črnomlju obstaja tudi tak gospodinjstvi tečaj. Tje prihajajo učitelji iz Grma podučevati.

Učitelji grmske šole pa hodijo tudi ven po deželi podučevati, prireajo v raznih krajih kmetijski poduk. Na ta način spoznavajo te učne moči gospodarske razmere po deželi in stopajo v neposredni stik s praktičnimi gospodarji. Tedaž skrblieno je tudi za ambulatorični poduk, kolikor ga je mogoče opravljati brez šolske zemlje, vrtov, vinogradov, poskuševališč, hlevov, kleti itd. Lepše ne more lahko biti kaka kmetijska šola nastanjena, kakor je grmska. Upravljana pa je po zgledu najboljših šol in še dosti boljše, kakor druge avstrijske. Ako se more kranjskemu deželnemu zboru in odboru kaj v preteklih 25 letih v dobro šteti, je ustanovitev in uredba te šole in pa to, da se ni pri tej šoli štedilo. Nič ni prezrto, kar spada v kmetijski pouk, tudi kunčja reja, vrboreja ima svojo šolo na Grmu.

In ni vse eno, ako kaj skrbimo za poduk naših deklet ali ne; ravnovažna so dekleta fantom. In tu najdemo na Grmu kmetijski pouk tudi za kmetijska dekleta. Pobrigajte se kaj za kmeta in tedaj boste šli na Grm in veselja Vam bo bilo srce, ko najdete v naši Kranjski, ki toliko daje tuji industriji izselencev iz kmetije, tako vzorno urejen zavod za poduk naše kmetijske mladine obojega spola. Protestantovski škof Grundwig, stvaritelj prvega ljudskega vseučilišča na Danskem, je dejal: na najlepšem, zgodovinsko znamenitem kraju se naj sežida poslopje za to vseučilišče in Kranjci lahko rečemo, da je naša kmetijska šola na Grmu v kmetijsko najlepšem kraju in gotovo tudi v drugače prav lepem kraju.

To šolo hoče kdo opustiti, opustiti jo, ki tako blagotvorno deluje in ki jo moramo imeti, kakor potrebujemo vsakdanji kruh! — Res bi bilo moralo vsako leto na njej par sto učencev v letnem tečaju, res bi morala biti šola za višjo izgojo o kmetijstvu, ali zahvalimo, da imamo tako. Dežela ima kaj krasnega v njej in sčasom se bo naš kmet upomogel, pošiljal bo svoje sinove v večjem številu v to šolo, plačeval jim hrano, sčasom, ko bodo juridična in duhovenska mesta prenapolnjena in ne bodo nanki v starih jezikih jemali toliko dobrih talentov kot učitelje, bo naš človek hodil v večjem številu v srednje in visoke kmetijske šole in bo postal kmet, ki bo skrbel z vso toploto srca za svoje kmetijsko šolo, v katero bo pošiljal svojo mladino. Moderna kmetija v naših deželah je še le v prvih razvojih; naj se uspehi nove šole pokažejo, naj kmet spozna, koliko mu šolanje nese in tedaj bo naša šola na Grmu ljubljena, kakor nobena druga. Iz nič ni nič; ako se hoče v deželah izgojiti boljše, času primerno kmetovanje, treba je zglede, treba je šolanja. To šolanje pa potrebuje velikega aparata, ki se ne more prenašati po ambulatorično učencem človeku od kraja do kraja. Kakor dežele, država skrbijo za realne, gimnazialne šole, skrbijo za to, da dobi mladina izobrazbo za daljino delo v življenju in naj stane to podučevanje še toliko, tako je skrbeti tudi za občni in strokovni poduk kmetijske mladine. Obrtno šole meščanstva niso nič važnejše, kakor kmetijske. Nemara so slednje važnejše. In koliko denarja državljanov se porablja v nekaterih državah za izgojo meščanske mladine v obrtnih, trgovini! — Vsekako pa pouk v kmetijstvu vsakemu učencu dobro koristi, med tem ko moramo večkrat obžalovati, da gimnazije po starejši uredbi toliko izgubljenih eksistenc postavljajo v svet. Drage so srednje

Kmetijska šola na Grmu.

Dr. Slanc.

VII.

Drugi narodi skrbijo za to, da so šolska poslopja postavljena na mogoče najlepšem prostoru v vasi, trgu, mestu. To se je posrečilo kranjskemu deželnemu odboru, ki je izbral pred 25 leti grajsko poslopje na Grmu pri Novem mestu za kmetijsko šolo. Okolica Novega mesta je lepa. Nedaleč od mesta, na hribočku, s katerega je razgled po vsej okolici in tudi v go-

renjsko, gorenjesavinsko pogorje je veliko grajsko poslopje in so druga gospodarska poslopja in okoli njih velik vrt, njive, travniki. Dosti ni stal deželni nakup tega posestva, pač pa poprava poslopij in priprava za stanovanje veliko ljudi. V tem posestvu ima kranjska dežela najvažnejše izgojevališče, svojo kmetijsko šolo. Vsak tujec vpraša, čemu rabijo te hiše, ki na tako lepem svetu stojijo. V teh poslopih živi

ZVONIMIR KOSEM:

Tovarna.

I.

Skličen, roke ob životu, je stopal naglih korakov in se ni nikamor ozrl . . .

Dušeč prah mu je legal na lica, obilni oči; tako je šel kakor omamljen med posameznimi oddelki velikanske tovarne, po ozkih, skoro mračnih prostorih, in ni slišal ničesar drugega kakor hrumenje strojev in bobnenje koles, in ni videl ničesar drugega kakor sivi, težki dim, ki se je vil neprenehoma iz množičnih visokih dimnikov v ogromnih kolobarjih proti nebu, se spuščal potem nizko k tlom, ovijal v svojo neprijetno odejo mrka, mogočna poslopja in prašnih široka steklena okna, ki so zvenela v odmerjenih sunkih od bobnenih strojev . . .

Nezdravi tovarniški vzduh in dim sta ga dušila v prsih, in v grlu se mu je vzdigalo, da bi pljunil daleč od sebe in si zatisnil nato usta z dlanmi; kakor da mora vdihavati šele prvič ta zoperni, škodljivi zrak, ki je puhtel vsepovsod med zaduhlimi, očrnelimi zidovi; in vendar — tisočkrat je že hodil po taisti klavirni poti, tisočkrat so se mu že ožila prsa od tega morečnega vzduha, tisočkrat je že obijal ta težki prah njegov od dela razorani, prepali obraz.

Z močnim sunkom je odprl majhna železna vrata in vstopil; smrad mu je bušil v nos in divje so zahrumeli pred njim kakor temne po-

šasti bobneči stroji z drvečimi, ropotajočimi kolesi, Delavci, razoklavi in goloroki, v lahkih jopicah, so bili od potu mokri in zatopljeni vsak v svoje delo; kakor stroji — vsi mrki, temni, lica kakor iz jekla, na ožganih ustnih niti rahlega smehljaja ne.

Samo eden se je pri njegovem prihodu ozrl in ga pogledal.

»He, Maks, ti si . . . glej no . . . Pozno si prišel . . . še malo, pa bi bilo prepozno . . .«

Za hip je postal in povesil glavo.

»Nisem mogel priti prej, Martin, nikakor ni bilo mogoče . . . Pomisli, z Meto je vedno slabše; danes leži že od jutra in se niti ganiti ne more, čisto pri kraju je z njo . . . Potem imej človek pa še kakšno veselje do dela . . . saj je nemogoče . . . razumeš? . . . In Meta je bila pred tremi tedni še popolnoma dobra, ničesar ji ni manjkalo . . . Moral sem ostati nekoliko dalje pri nji, revici, me je tako prosila . . .«

»Hudo je dandanašnji na svetu«, je zamrmral prijatelj in se zatopil zopet v svoje delo.

Naglo je šel Maks mimo upognjenih, potečenih se delavcev in mimo hropečih strojev, odpiral vrata in jih zapiral urno za sabo, švigal semintja, na desno in na levo, ter prišel naposled tako na svoje mesto. V treh razmahih je vrgel obleko raz sebe in si zavil rahle rokave pri sranci visoko do ramen. Nato je prišel delati. Tik njega, pred njegovimi očmi, je grmeče bučal stroj in bruhal iz sebe neprenehoma množino železnih

ploč, še vse razbeljenih in gorečih, ki jih je bilo treba spraviti naprej v drugo odprto, nenasično žrelo; hrešče so hrumela velikanska črna kolesa svojo temno mrtvaško pesem, ki je bobnela od stene do stene, od tal do stropa, da je stresalo človeka do mozga . . . Maks se je urno pripogibal in delal na vso moč; kmalu se je v obraz razgibal in v skelečih kurkih mu je tekla znoj s čela in z razpaljenih lic.

Zdaj ni imel nič več časa misliti na svojo na smrt bolno ženo in na lačne otroke doma v mrzli podstrešni kajbi, zdaj je bil zanj čas nemornega dela. Ni se smel ganiti s svojega mesta, še s trepalnicami si je upal komaj treniti, samo da je imel topotajočega zmaja vedno bistro pred očmi; zakaj strašen je bil ta zmaj, tako divji in nenakročen, da bi se za vsako še tako malenkostno izpozabljenost kretljivo grozno maščeval . . . In Maks je vztrajal; kakor uliti, oči strmeče in pazeče, ves prevzet od te hrumeče, hreščeče muzike drvečih koles, ves prenapolnjen z dušičim, pokvarjenim vzduhom, ki ga je tiščal kakor s silnimi železnimi pestmi za prsa in ga davil v grlo, se je izpremenil tudi sam v nekak stroj in je gibal roke čisto mehnično v odmerjenem taktu, kakor na povelje. Samo malo naj bi se premaknil s svojega mesta, samo za spoznanje, za las, pa bi ga pograbila silna kolesa s seboj v svoj divji ples in ga razžefedrala na drobne kosce kakor cunjo . . .

Vkljub napornemu delu so se Maksu zdajpazdaj vendarle usiljevale misli na bolno ženo

doma v predmetstvu. Tem mislim se nikakor ni bilo mogoče ubraniti. Ko je delal kakor da je obseden in je strmel v bljuvajoče žrelo pred seboj ter so ga glušila grmeča kolesa s svojim ropotom, mu je vstala pred očmi nenadoma tesna, zakajena podstrešna kajba z enim samim opranim okencem: Tam v kotu, na stari, nerodno zbiti postelji leži Meta; do vrata je odeta s koci in z raztrganimi rjuhama, gola desnica počiva na odeji, levica visi s postelje navzdol; samo rahlo se dvigajo prsa pod odejo, lica so voščeno-bela in globoke oči so kakor mrtve; zdajpazdaj se izvije bolnik iz ust bolesten vzdih, za hip se odpro dolge, temne trepalnice in trudno krožijo mrtve oči po mrtvaški kajbi . . . Na tleh, tik polomljene mize s tremi nogami se valjajo otroci, skliučeni, brez smeha in brez veselja, kakor majhni grbasti starčki, ki jim je radost popolnoma tuja in neznana. Iz zibke poleg postelje pa se oglašajo jokavi, ječeči glasek malčka z drobnim, resnim obrazkom, kakor da je dahnila že davno smrt sama v nežna hčeca . . .

Ob misli na bolno ženo in na gladne otroke so Maksu lica vzplamtela kakor v ognju; pripognil je hrbet in delal še krepkeje kakor prej. Samo ena misel je kipeła v njem in ga omamljala:

»Meta, otroci, ljubi moji — tukaj moje življenje za vas!«

(Dalje.)

šole. drage višje šole, ali biti morajo in če je plačevati še toliko davkov. Naj se le malo tega obrne za kmetijske šole, kar se porablja po nepotrebnem za vojaštvo, avstrijske kmetije bi bile eldorado sveta. Zatorej: živi, rasti in razvijati se velika pridobitev, velika dobrina kranjske dežele, naša kmetijska šola na Grmu!

Ljubljana in Kranjsko.

— **Nova izobraževalna organizacija.** Vsem bivšim članom in članicam splošnega delavskega izobraževalnega društva »Vzajemnost« za Kranjsko naznanjamo, da so pravila za novo izobraževalno organizacijo že vložena. Novo društvo se bo imenovalo »Svoboda« in njegova pravila se vjemajo z majhnimi izjemami s pravi razpuščenosti »Vzajemnosti«. Sodrugi in sodružice! Naša sveta dolžnost je, da takoj pričnemo s pripravljanim delom za novo organizacijo. Zbujajmo v vseh delavcih in delavkah zanimanje za novo organizacijo, pokazujmo na veliko važnost izobrazbe za delavstvo in pričnimo z nabiranjem članov že sedaj, da bomo takoj ob ustanovitvi imeli čvrsto četo mož in žen. Sodrugi z dežele, ki žele kakršnokoli pomagati v zadevi nove izobraževalne organizacije, naj se obračajo za enkrat na tajnika strokovnih organizacij, sodruga Viktorja Zoretta, Ljubljana, Selenburgova ulica št. 6/II. Ljubljanski sodrugi in sodruge iz ljubljanske okolice pa naj se obračajo na sodruga Valentina Sajevica.

— **Dvojna mera.** Kako ročno deluje »pravica«, kadar gre za ubogega delavca, osumljenega pregreške, kaže tole: Tovarniški delavec z električnega oddelka jeseniške tovarne Koritnik je imel v soboto 21. t. m. nekaj opravka v stanovanju inženirja Gergensona. Koritnik je bil nekaj časa sam v inženirjevem stanovanju. Okolo polnoči pa pridejo na Koritnikovo stanovanje orožniki in tovarniški uradnik gospod Pongratz in zahtevajo od Koritnika 200 K, katere da je ukradel inženirju iz stanovanja. Koritnik je bil seveda ves csupel in zatrljeval, da nima tujega denarja. Ali vse mu ni nič pomagalo. Orožniki so ga aretirali in ga odpeljali na orožniško postajo. Zjutraj okolo sedmih je bila hišna preiskava na Koritnikovem stanovanju in orožniki so sili v ženo, da naj pove, kje je ukradeni denar. Hišna preiskava je bila seveda brezuspešna. Ob devetih dopoldne pa je prišel inženir Gergenson na orožniško postajo in povedal, da je našel denar doma. Koritnika je prosi, naj mu oprosti in mu je tudi ponudil malenkostno vsoto kot odškodnino. Koritnik je pa ponosno odklonil »odškodnino«, češ, da njegovo poštenje in dobro ime ni tako poceni naprodaj. — Nad vse značilno je to urno ravnanje varuhov pravice. Opolnoči vlečejo delavca iz postelje in ga menj nič tebi nič aretirajo, ne da bi imeli najmanjši dokazov za njegovo krivdo. Ženo mučijo z vprašanji po denarju, kakor da nihče drugi ne bi mogel ukrasti denarja kakor njen mož. Kdo bo oškodoval delavca in njegovo ženo za prestane duševne muke? Inženir mu je ponudil denar za odškodnino, češ, delavec je nižje vrste človek, nima tako razvitega čuta za poštenje in dostojnost kakor »kulturni« buržvazijci in vesel bo, da dobi nekaj soldov brez truda. Ali delavec je pokazal, odklonivši denar, da je na precej višji stopnji kulture kakor inženir, ki se mu ni ljubilo iskati denarja in je bila njegova prva misel: delavec je tat. In pri tej nesramni, brezvestni aretaciji sredi noči je bil navzoč tudi gospod Pongratz, tovarniški uradnik, mienda v dokaz, da soglaša s postopanjem inženirjev. Res smo radovedni, če bi tudi v slučaju, da bi bil inženir osumljen tatvine v delavčevem stanovanju, orožniki prišli opolnoči v inženirjevo stanovanje in ga odpeljali v zapor. Najbrže bi napodili že delavca, ki bi si upal izreči tak sum.

— **Srednji vek v dvajsetem stoletju.** Kazensko sodišče v Firenci je imelo te dni opraviti s štirimi kmeti iz okolice, ki so hoteli sežgati neko žensko, češ, da je čarovnica. Nesrečnica po imenu Faustina Bulli se je bila nekdo skregala z drugo kmetico v vasi Gravilla, pa je v prepiru zaklicala: »Naj te Bog oslepi!« Stučaj je hotel, da je kmetica pozneje res oslepela. Vas je bila prepričana, da jo je Bullijeva začarala in nekega dne jo je mož pred hišo pograbil in zahteval, naj prekliče čar. Bullijeva se je rotila, da je nedolžna in da ji ne zna pomagati. Mož slepice je poklical tri druge kmete, vsi štirje so potem zavili Bullijevo v veliko ruto in so jo hoteli vtakniti v krušno peč. Na srečo so drugi ljudje zadnji hip še slišali njene klice na pomoč in preprečili grozno dejanje. Sodišče je vpoštevalo pomanjkanje razsodnosti teh ljudi in jih je obsodilo na šest mesecev ječe, medtem ko je bil državni pravdnik predlagal, trideset mesecev. V drugih deželah se zdi ljudem neverjetno, da je taka praznovornost še mogoča v dvajsetem stoletju. Na Kranjskem se pa nič ne čudimo. Kjer so mogoče zamaknjene Johance in novi Lurdi, je le čudno, da se ne gode tudi take reči kakor v Gravilli. Razlika itak ni velika. In prav predolgo tudi še ni, kar je dr. Krek opravičeval inkvizicijo in njene avtodafeje, češ kaj če se seže živo truplo, če se je duša rešil!

— **Če uniforma dobro pristaja.** Da v življenju ne gre vedno za to, kaj človek je, ampak pogostoma le za to, kaj se zdi, je pokazal proces, ki je zbudil na Dunaju veliko zanimanje. Odigral se je pred sodiščem, večkrat pa je izgledalo bolj kakor da se razmotava v gledališču. Obtožen je bil neki Alojzij Ritter zaradi tatvine, goljufije in vagabundaze. Vrednost vsega, kar je pokradel in prisleparil, znaša komaj 400 kron, in s tega stališča ne bi bilo na procesu nič posebnega. In če človek sliši, da je ta Ritter predepel že dvajset let svojega življenja po ječah, bi kar odločil poročilo o njegovi obravnavi. Pa bi bilo škoda. Kajti malo je izmišljenih humoresk, ki bi bile tako zabavne. Ritter je bil — seveda že davno — v kadetni šoli. Tam je vsakemu tovarišu ukradel nekaj malega. Zato so ga 14 dni zaprli pa pogladi iz šole. Od tistega časa je več zaprt nego prost. Zdaj mu je 45 let, pa ni delal ves čas nič dru-

gega, kakor da je sleparil. To mu je ostalo; razumtega pa mu je iz mladih let ostala še ljubezen do — uniforme. Pri vojakih je sicer nosil le »gmainarsko«, največkrat pa kaznišniško. Toda kadar je za kratek čas prišel iz ječe, je oblekel oficirsko. Potem se je po lastni milosti imenoval tudi za aristokrata, ker so to na vizitinal lepše podaja. In če ne bi imel smole, da ga vsakokrat zasačijo, bi mu oficirska uniforma in plemenitaški naslov popolnoma zadostovala za življenje. Preoblečen za častnika je lahko sleparil, kjer se mu je zljubilo: Enkrat je opeharil kakšnega natakarija, drugič generala, danes modistko, jutri princa Orleans-Braganca. Če je prišel danes iz ječe, se je teden dni pozneje že tikal z oficirji in aristokrati in spremljal njih ljubice z njihovim denarjem v avtomobilu. Prišel je v elegantno prodajalno, pa vprašal: »Pumpate li oficirju, ki nima denarja?« In trgovec mu je dal na razpolago, kar je hotel, češ, »boste že plačali, gospod nadporočnik.« V Gradcu je sedel z nekim nadporočnikom v vinarni. Videl je, da ga opazuje detektiv. To je omenil svojemu »tovarišu«, in ta je dejal: »Razbij mu črepinjo, če te nadleguje!« V Gradcu so ga pa vendarle aretirali in pripeljali na mestno poveljništvo. Prišel je korni poveljnik in vprašal, kaj se je zgodilo. Slepac pa se postavi: »Ekscelenca, ustavi se me, ker sem kupil za svoje prijatelje nekaj reči na dolg.« In ekscelenca pravi: »To je le v Gradcu mogoče.« — Slepac je pa prost. Podmaršal konte Corti pripoveduje kot priča, da se mu je Ritter predstavil kot ritmojster baron Klettenberg in je s svojim ljubeznivim bitjem in z vsem svojim nastopom napravil nani najboljši vtisk. Seznanil ga je s svojim sinom, ki je nadporočnik in tudi temu se je tako prikupil, da ga je predstavil princu Orleans-Braganci. Tudi njega visokost je bil ves očaran od falota. In če ga ne bi bila policija kljub ritmojstrski uniformi aretirala, bi bil tako očaraval in očaraval, in briljantno živel od očaravanja. Zdal mu je sodišče prisodilo sedem let ječe. Pa ni bil nič žalosten. Kazen je sprejel, državnemu pravdniku je napravil laskav kompliment in le to mu je bilo žal, da ne more vzeti v zapor ritmojstrske uniforme. Kadar pride iz ječe, bo vendar že nekoliko prestar zanj. Kvečjemu če obleče takrat polkovnikovo ali pa generalsko. Ljudi, katerim bo imponiral, tudi tedaj ne bo zmanjkalo.

— **Zidarski shod** se vrši v nedeljo dne 29. junija pri »Levu« ob devetih dopoldne. Polna udeležba je potrebna.

— **Izlet na Planjavo.** Društvo »Die Naturfreunde« priredi v nedeljo celodnevni izlet; odhod v soboto zvečer s kolodvora v Šiški ob 7.15 v Kamnik, Kamniško Bistrico, Sedlo in od tod na Planjavo. Živež je treba vzeti seboj; povratek v nedeljo. Pričakuje se obilne udeležbe.

— **Gledališko društvo na Jesenicah** ima v nedeljo dne 29. t. m. ob pol 3. popoldne v hotelu »Triglav« na Jesenicah svoj tretji redni letni občni zbor. Dnevni red je razviden iz valika, ki so jih prejeli člani.

— **Realna gimnazija v Idriji.** Deželni šolski svet kranjski se je izrekel po daljši razpravi za izpremenitev realke v Idriji v realno gimnazijo.

— **Slovanskim civilnim inženirjem in civilnim geometrom na Primorskem, Kranjskem in v Dalmaciji.** V očigled prvih volitev v inženirsko komoro sem si dovolil dne 22. t. m. pismeno vabiti vse one cenjene kolege s Primorske, Kranjske in Dalmacije, od katerih pričakujem, da se vpišejo v slovansko sekcijo inženirске komore, na kolegialen sestanek na 6. julija t. l. v zgornji restavracijski prostor »Narodnega Doma« v Trstu. Ker pa nekatera pisma niso našla cenjenih naslovilencev, vabim vse interese te tem potom še enkrat z izrecno prošnjo, da se tega sestanka zanesljivo udeležijo, ker ima ta sestanek nalogo, določiti smer našemu delu v komori. Opozarjam predvsem na to, da bo prva in glavna naloga bodoče komore, da si ustvari pravičen poslovnik. Iz tega vprašanja rezultira vse polno detailov, ki morajo biti dobro premišljeni, ako nečemo, da se zanesemo v to tehnično korporacijo spori, ki bi ji utegnili uničiti ugled in vzeti oni resni in važni pomen, ki ga mora imeti, da izpolni naše stanovske želje. Stališče slovanske sekcije v komori ne bo neugodno, ako bomo poslali vanjo dobro delegacijo. Vse okolnosti kažejo na to, da bomo lahko decisivno uplivali na uravnanje anarhističnih razmer v izvrševanju tehničnega dela v naših kronovinah, zato pa je treba solidarnosti! V trdni nadi, da se vsi cenjeni kolegi zavedate važnosti in pomena te naše nove institucije in da ste pripravljeni vsi do zadnjega odločno nastopiti proti vsakomur, ki bi poizkusil nastopiti z malenkostnimi nacionalnimi izzivanji proti našim stanovskim interesom, ter da se vsi odzovete mojemu povabilu, beležim z odličnim spoštovanjem ing. D. Gustinčič.

— **Ustanove za slepe otroke.** C. kr. deželna vlada v Ljubljani je meseca aprila t. l. razglasila, da je z začetkom prihodnjega šolskega leta 1913—14. oddati dve do tri mesta za slepe otroke, ki bi se vzgojevali v zavodu za slepe v Lincu. Do določenega roka pa ni bilo vloženih nobene prošnje za podelitev razpisanih ustanovnih mest, kar utegne imeti svoj vzrok v tem, da starši, ki imajo slepe otroke, niso zvedeli za razpis. Zato se opozarjajo vsi, ki jim je skrbeti za slepe otroke, da še lahko prosijo za podelitev ustanovnih mest do 20. julija 1913. Prošnje naj se vložijo deželnemu odboru kranjskemu, ki jih bo poslal c. kr. deželni vladi. Pravico do ustanov imajo na Kranjskem rojeni, ubogi, zapuščeni, slepi otroci obojega spola, posebno sirote, ki so zdravi in izobrazni, ter so najmanj 7, toda ne več kot 14 let stari. Prošnja je priložiti krstni in domovinski list, izpričevalo o stavljenih kozah, ubožni list in zdravniško izpričevalo o zdravju in izobraznosti določnega slepega prosilca.

— **Tatovi v ljubljanski okolici.** V noči od nedelje 22. t. m. na ponedeljek so tatovi v šmar-nogorski okolici trikrat vlomili. Zgodilo se je to tekom dveh ur od 11.—1. popoldne. Prvi

poskus vlomila so tatovi naredili v špecerijski trgovini v Šmartnem pri G. Primožu. Pokradli so nekaj špecerijskega blaga in denar, kolikor so ga dobili. Posrečilo se jim je vse srečno odnesti, ne da bi jih kdo zapazil, zato so šli naprej na delo. Šli so v Spod. Gameljne v špecerijsko trgovino pri Jerku, kjer so tudi odnesli denar in nekaj blaga. Imeli so posebno srečo, da jih ni nihče slišal in so šli nemoteno naprej. Okrog 1. ure ponoči so poskusili vlomiti v špecerijski trgovini g. Kosa v Srednjih Gameljah. Tam pa ni šlo tako lahko in so morali taško od okna odbiti. Ropot je zaslišala gospodinja, ki je začela vpiti in tatje so bežali proti Gor. Gameljnam. Po okrajni cesti so še prav junaško streljali s puško in samokresi, kakor da so na vojaških vajah. Ko je vsled tega prišel gospodar Končanec iz hiše, so mu tatovi zapretili: »Če ne greš takoj noter, boš crknil.« — Tatovi so šli naprej in eden je bil tako predrzen, da je pri Trtičarju v Gor. Gameljah streljal v hišo s šteteljni. Strel je šel skozi okno tik nad posteljo domačega fanta, ki je bil v smrtni nevarnosti. Kdo so bili tatovi, se danes še ne ve. Orožniki trdijo, da so bili cigani. Izginili so v varno zavetje gozdov, pa upati je, da jih kmalu dobe. Gospodari po ljubljanski okolici pa naj pazijo, da ne pridejo k njim v goste.

— **Loterijski odbor** efektne loterije v prid slovanskim upodabljačim umetnikom vlnudno prosi, da imetelji srečk omenjene loterije blagovolijo najkasneje do 1. julija t. l. opoldne oddati skupiček za prodane srečke in vrniti neprodane srečke.

— **Zdravstveno stanje** mestne občine ljubljanske od 15. do 21. junija. Novorojencev je bilo 31, mrtvorojenca 2; umrlo na jih je 11, in sicer 3 domačini in 8 tujcev. Za jetiko je umrl 1, vsled nezgode 1, za različnimi boleznimi 9. Za infekcijskimi boleznimi ni nihče obolel.

— **Samomor ali zločin?** Poročali smo, da je pred nekaj časom izginila 17letna hčerka gostilničarja iz Zagorja. Njeno truplo so potegnili te dni iz Save v bližini Hrastnika. Utopljenko so prepeljali na trboveljsko pokopališče.

— **Divjak.** V sredo so v nekem hlevu na Tržaški cesti zasačili hlapca Ivana Levičarja s Krškega, ki je hotel ugoditi svoji pohotnosti na način, ki jo § 129. lit. a kaz. zak. s hudo kaznijo prepoveduje. Nečloveškega pohotneža so ovadili policiji, ki ga je aretirala in izročila deželniemu sodišču.

— **Kinematograf »Ideal«.** Danes specialni večer s krasno dramo »Zlatnik« v glavni ulogi Psylander družbe Nordiskfilm. Istotako je večerina veseloigra »Ljubezn je sveta«. Ostali spored je sledeči: Potovanje v Kullen. (Potovalni film.) Srčna igra. (Drama.) Dobro lepilo. (Humoristično.) Severno morje. (Potovalni film.) Ljudski pevec iz Bretagne. (Kolorirana veseloigra iz starih časov.) Življenski rešitelj. (Drama.) — **Samo popoldne.** Kunigunda in špiritizem. (Velekomično.) Jutri Ločen od sreče. (V treh delih s Suzano Grandais). V torek »Kovbojski milijonar!« sijajna ameriška veseloigra v dveh delih.

Legar v Trbovljah.

Zupanstvo v Trbovljah je izdalo na prebivalstvo občine sledeči razglas: »Vnovič se je pojavil legar v naši občini. Doslej je prizadeta Petelmovas vas. V občinski izolirnici v Trbovljah je že dvaindvajset oseb, ki so zbolele na legariju. Nihče ne ve, kako da se bo razširila ta grozna bolezen. Na vsak način pa mora prebivalstvo podpirati stremljenje zdravstvene oblasti in zupanstva, ker le z združenimi močmi bo mogoče zavezati grozno morilko.

Vsled ukaza c. kr. okr. glavarstva v Celju se narača vsem prebivalcem okuženih hiš, a tudi ostalim občanom sledeče:

1. Treba je največje snage v stanovanjih, straniščih, kletih itd. kakor tudi v najbližnji okolici hiš.
2. Vsak sumljiv slučaj bolezni se naj naznanj takoj zupanstvu oziroma gospodom zdravnikom.
3. Občevanje z osebami, ki stanujejo v okuženih hišah, vobče ni dovoljeno.
4. Uživati se sme, kjer ni dobre in zdrave studenčne vode, le **prekuhanu vodo**.
5. Le prekuhanu vodo rabite pri kuhanju in pomivanju kuhinjske posode.
6. Umivati lice in roke z **neprekuhanu vodo** je prepovedano.
7. Nihče naj ne je z nesnažnimi rokami in naj ne prijemlje jedil itd.

Če bi posamezniki grešili zoper ta uradni ukaz, se bo postopalo proti njim **kazenskim potom**. Občinski redar bo nadzoroval vsak dan vsa stanovanja, da se bo prepričal, če občinstvo izpolnjuje oblastni ukaz.

Zupanstvo Trbovlje, dne 22. rožnika 1913.

G. Vodušek, župan.

Prebivalstvu priporočamo, da kar najbolj mogoče upošteva predstojajoče nasvete. Legar

Med vojno in mirom.

Diplomacija pripravlja mir, armade se tepo. Upati je, da zmaga diplomacija.

BITKA OB ZLETOVI.

Pariz, 26. O spopadih srbske in bolgarske vojske ob reki Zletovi prihajajo poročila s tako raznovrstnimi podrobnostmi, da še ni mogoče dobiti natančnega pregleda. Soditi je, da so bile prve vesti precej pretrane. Vsa poročila se vjemajo vtem, da so **Bolgari napadli, da je bil boj dolgočasen in krvav in da so se morali Bolgari naposled umakniti.**

Belgrad, 26. V uradnih krogih potrjujejo, da je prišlo med srbskim in bolgarskim vojaštvom vsled bolgarskega prekrščenja meje do

in škrlatica se vsak dan bolj širita, kakšno žetev bi imela pri nas kuga ali azijska kolera, ako bi zašla v naše kraje! Vse te nevarne razmere ima trboveljska premogokopna družba na vesti, ker se nikdar ni brigala za zdravstvene razmere svojih delavcev.

Priporočamo politični oblasti, da ukaže trboveljski premogokopni družbi:

1. da plačuje svojim delavcem poštene mezde in se delavstvu s tem omogoči, da kupuje človeško hrano;
2. da preskrbi svojim delavcem poštena in zdrava stanovanja;
3. da preskrbi delavstvu zdravo pitno vodo.

Prepričani smo, če premogokopna družba vse to ukrene, da bodo izginile vse nalezljive bolezni iz Trbovelj.

I. S.

Stajersko.

— **Rudarski pevski zbor »Vzajemnost«** v Trbovljah priredi v nedeljo, dne 29. junija t. l. veliko pevsko veselico, ki bo v velikem, nalašč zato postavljenem poletenskem salonu na dvorišču »Delavskega doma«. Spored: 1. Vinko Novak: »Ah, tamoz«, poje moški zbor. 2. Krussov Hönig: »Svobodni zvoki«, potpouri. — Svira rudarska delavska godba. 3. H. Sattner: »Pogled v nedolžno oko«, poje moški zbor, združeno s hrastniškim pevskim zborom. 4. Etlbin Stolz: »Moja kraljica«, overtura, svira rudarska delavska godba. 5. Mutasti muzikant, burka v enem dejanju. Spisal J. Štoka. 6. P. Blasko: »Slovenske pesmi«, potpouri. Svira rudarska delavska godba. 7. A. Nedved: »Ljubezn in pomlad«, zbor s tenor-solom. Na veselici sodeluje rudarska godba. Po dovršenem sporedu prosta zabava. Začetek veselice ob 3. popoldne; začetek dramatične predstave točno ob 4. Vstopnina za posamezno osebo 40 vin., za družine, obstoječe iz treh oseb 60 vin. Vstopnice se dobivajo v običnem konsumnem društvu, v trafiki gospe Treo ter pri posameznih zapnikih kakor tudi pri blagajni. Na veselicnem prostoru je skrbjeno za mnogo zabavnih priredb. K mnogobrojni udeležbi vlnudno vabi odbor.

— **Pravica!** Graški »Arbeiterwille« poroča: Kmetu v Stiibingu je njegova 17letna dekla, ki je bila noseča, izmaknila strgano srjaco. Kmet je zahteval od dekleta srjaco; deklet je tajilo; kmet hitro pošlje po orožnika in deklet odženejo v zapor v Frohneiten. Vsled duševnih muk, ki jih je deklet pretrpelo, je pred časom porodila v zaporu mrtvo dete in čez nekaj ur je umrla tudi sama v strašnih bolečinah. Srjaca je bila vredna 40 vinarjev, zato sta morala umreti otrok in mati. Vsakemu človeku, ki ima še iskrico čustva v srcu, se mora skriti srce, če pomisli, da sta morali dve človeški življenji poravnati še nedokazano tatvino strgane srjace, vredne osem grošev. Kmet ukaže in že je »pravica« pri roki, da odvzede ubogo, trpečo deklet v zapor. »Bom že pokazal vlačugia«, tako je mislil kmet, in pokazal ji je temeljito, da je prenehala misliti in živeti. Če je deklet res vzelo srjaco, jo bo dobil kmet sedaj nazaj. Ali — telt — cunj se držita dve človeški življenji. »Pravico« posejajočih varujejo trupla, tako hoče božja volja, tako hočejo vladajoči. Ko je mlada mati umrla v zaporu, so naložili njeno truplo na lojtrnice — na katerih so morda prejšnji dan vozili gnoj — in je odpeljali v mrtvašnico.

— **Tele z dvema glavama.** Pri posestniku Frasv v Zenjaku v Slovenskih goricah je krava dne 22. t. m. povrgla zdravo tele, ki ima dve glavi, tri gobce in 4 oči. Vidi pa samo na dveh očesih.

Volilni shodi na Goriškem.

V nedeljo, 29. junija, ob 4. popoldne volilni shod v **Kojskem** v prostorih Frančiške Marinič. Poroča kandidat za deželni zbor sodrug dr. Henrik Tuma iz Gorice. Sodrugi, agitirajte za obilno udeležbo!

V ponedeljek, 30. junija, ob 7. zvečer volilni shod v **Gorici** pri »Treh kronah«. Shod je namenjen mestnim volicem s posebnim ozirom na železničarje. Organizirane delavce vseh treh skupin I., II. in III. vabimo na obilno udeležbo. Poročata kandidata za IV. kurijo sodruga Anton Mozetič in dr. Henrik Tuma.

Goriško.

— **Nabrežinska podružnica »Vzajemnosti«** vabi vse odbornike nabrežinske in šempolajske podružnice splošne delavske zveze »Vzajemnost za Goriško« na važno sejo, ki bo v soboto 28. junija ob 7. zvečer v gostilni g. Rusbacha pri postaji. Šempolajske odbornike vabimo prav posebno, da se udeležijo seje vsi do zadnjega, ker gre za skupno delovanje obeh podružnic in ker bomo na seji določili vse potrebno zaradi skupnih pevskih vaj.

dveh spopadov, iz katerih se je razvila prava bitka in da so bili Bolgari po večurnem boju z bajonetom potisnjeni nazaj. O podrobnostih pa molče.

Kako je prišlo do spopada.

London, 26. V tukajšnjih diplomatičnih krogih razlagajo nočno bitko pri Ratkovcu tako, da je bolgarsko poveljništvo smatralo dispozicije, ki so bile izdane za eventualen slučaj kot ukaz, ki se ima takoj izvršiti. Po drugih vesteh pa so oficirji, ki so nezadovoljni, da se hoče vlada pogajati, nameravali poostriiti spor tako, da bi postala mirna sprava nemogoča.

SE EN SPOPAD.

Sofija, 27. Blizu Vidina je oddelek srbskega vojnika, ki je šel 60 mož, prekoračil reko Dravo, da bi rekognoscirali bolgarske prednje položaje. Bolgari so mirno čakali, dokler se niso približali, potem pa so jih obkolili in pobili do zadnjega moža. (Po tem je bilo soditi, kakšen divji značaj bi dobila srbsko-bolgarska vojna, ako se ne bi preprečila. No, teritorialni dobiček in noben politični uspeh bi mogel biti tako velik, da bi nadomestil izdatke, ki bi jih obe stranki pretrpeli na bojiščih. To je razumljivo, da se le sovražniki balkanskih narodov zavzemajo za vojno in ovirajo mir.)

SRBSKA SKUPŠČINA.

Belgrad, 26. Današnja seja skupščine je bila tajna. Po določbah poslovnika je vsako posvetovanje in podpada kazenskemu progonu. O današnji seji torej ni izdano nobeno poročilo. Tudi stvarni vsebini te seje se ne sme poročati.

Se javna seja.

Belgrad, 27. V političnih krogih zatrjujejo, da bo danes v skupščini javna seja, na kateri bo ministri predložili Pašiću poročilo o zunanjih položajih.

Belgrad, 27. Skupščina ima danes ob 5. popoldne javno sejo.

BOLGARSKA ČAKA.

Sofija, 27. Na merodajnih mestih izjavljajo, da je dobila bolgarska vlada vesti, ki kažejo, da Srbija zdaj bolj spravljiva. Vselej tega bo Bolgarska, da dokaže svojo miroljubnost, še par dni potrpe. Ako pristane Srbija na razsodišče okviru pogodbe, bo bolgarska vlada vplivala na to, da se izreče razsodba čimprej in tako naravi konec negotovemu položaju.

KAKO BO RUSIJA SODILA.

Peterburg, 26. »Rječ« javlja, da bo nova ruska vlada brezpogojno priznala srbsko-bolgarsko pogodbo za podlago razsodišča, izrekla pa bo svoje prepričanje, da ne bo sodba izrečena le po mrtvih črkah pogodbe, ampak da bo poštevala sedanji dejanski položaj. Tukaj so, da bo Rusija prej gotova z razsodbo, nego da bo mogoče koncertu veselil.

SRBI IN ARNAVCI.

Dunaj, 27. »Alb. Korresp.« poroča iz Mitrovice: Srbi so pozvali prebivalstvo zasedenih krajev, naj sestavi prostovoljno četo za boj proti Bolgarski. Albansko prebivalstvo je sočasno odklonilo ta poziv. Iz Djakovice, Prirena in Peči prihajajo poročila, da odklanja se albansko prebivalstvo vojaško službo.

Zadnje vesti.

GOSPOSKA ZBORNICA.

Dunaj, 26. Gosposka zbornica je imela danes dolgo sejo. Največ časa je zavzela debata o reformi kazenskega prava. Zbornica je rešila prej Exnerjev predlog, ki poziva vlado, da predloži zakon za izrabljanje vodnih sil. Nato poročal Plener v imenu proračunskega odseka o zakonskem načrtu glede kontrole državnega dolga. Zakonski načrt je sprejela zbornica, vendar ga je predlagal odsek. Najvažnejša točka negativnega reda te seje je bil zakonski načrt o reformi kazenskega prava. Poročal je o njem vorni svetnik dr. Lammach, ki je med drugim dejal: Kazensko pravo je v celnem varnostnem pravo. To pa doseže kazenski zakon le, če se prilagodi razmeram časa. Zakon, ki je star sto let kakor avstrijski, pa tega ne more. Zbogom zakon obsega kazni in dejanja, ki niti kazniva niso. Tudi pomanjkljiv je naš kazenski zakon. Smrtna kazen je v novem zakonu zelo omejena. Vlada je predlagala k novemu zakonu, da se sodišča ojačijo s tem, da se jim pritegne več sodnikov lajkov. Grof Pininski je zahteval, da se vrne predloga juristični komisiji, ker se mu zdi, da daje novi zakon preveč pravic sodiščem s prisižniki. Baron Call je obžaloval, da novi zakon ne odpravi porotna sodišča, temveč le omejuje njihov delokrog. Pravi, da poslušanka zbornica najbrže ne bo pritrčila zakonskemu načrtu glede omejitve porotnih sodišč, zato je tudi on zato, da se vrne predloga komisiji. Baron Glanz je predlagal, da se sprejmejo v predlogo poostrene določbe proti špirovaži. O teh določbah bo sklepala gosposka zbornica jutri. Nato se je prekinila debata o reformi kazenskega prava in rešila se naslednje zakončne načrte: paroplovno pogodbo z Japonsko, zakon o olajšavi pristojbin v pravnih zadevah na drevesa v Dalmaciji, zakon za olajšavo pristojbin pri obnovitvi aktov pri javnih uradih in blastih in zakon, ki vstaje vojaško službeno obo sodniških, notarskih in odvetniških uradnikov. Konec seje ob pol sedmih zvečer. Prihodnja seja jutri ob 11. dopoldne. Pismeno poročilo o reformi kazenskega zakona sledi.

DRAKONSKA VOJAŠKA SODBA.

Olomuc, 27. »Pozor« javlja iz Przemysla, da je vojno sodišče izreklo sodo proti onim aragoncem, ki so lani v Pardubicah demonstrirali, ko so jih peljali v Galicijo. Glavna razsodba je bila že meseca marca. Sodni gospod, general kavalerije baron Kummer pa ni potrdil sode, vendar česar so se spisi poslali najvišjemu vojnomu sodišču na Dunaju. Zdal sta obsojena rezervna dragonca Jonaš in Havliček kot kovo vodje

na smrt s puško;

omiloščena sta pa prvi na sin pol let, drugi na osem let ječe. Ostalih 19 vojakov je ob-

sojenih na ječo od štirih do sedmih let; tisti vojak, ki so se udeležili demonstracije v popolni pijanosti, so dobili po več mesecev ječe (!!!). Preiskava je trajala 7 mesecev. Vsega skupaj je obsojenih štirideset rezervistov; vse kazni znašajo

stodvajset let ječe.

DEŽELNOZBORSKE VOLITVE NA MORAVSKEM.

Brno, 26. Pri deželnozbornskih volitvah iz mestne kurije ki volijo 40 poslancev, je bilo definitivno izvoljenih 35 poslancev. V čeških mestnih kurijah, ki štejejo 20 mandatov, je bilo izvoljenih: 13 naprednjakov, 2 staročeha, bivši minister Zazek in baron Pražak, 1 krščanski socialc in 1 pristaš novo ustanovljene ljudske stranke. V ožji volitvi so trije naprednjaki z enim narodnim socialcem, z enim samostojnim kandidatom in v Moravski Ostravi s seperatistom. V nemških mestnih kurijah je bilo izvoljenih 18 poslancev, 2 sta v ožji volitvi.

AFERA »SKODRE«.

Trst, 27. Kapitan parnika »Skodra« Ogrsko-hrvaške parobrodne družbe, Blažič, je izjavil, da so vse vesti, ki so se zadnje dni trosile o njem in po katerih je pomorska oblast upeljala preiskavo proti njemu, popolnoma neresnične.

ATENTAT IN SAMOMOR.

Brno, 27. Privatni uradnik Pavel Pruša je iz jeze, da so mu podtikali razmerje z nekim dekletom pri tyrdki Siegl Imhof, pri kateri je bil nastavljen, prišel včeraj opoldne v dvorani za vzorce, v kateri je bilo dvajset deklet. Prišel je na slepo streljati in je eno dekle težko ranil. Na to je planil skozi okno in obležal na smrt ranjen.

OGRSKI PARLAMENT.

Odgoditev do jeseni.

Budimpešta, 27. V poslanski zbornici je včeraj ministri predložili grof Tisza predložil kraljevsko ročno pismo, s katerim se odgodi zbornica do 8. oktobra. Seja se je nato zaključila.

Gosposka zbornica.

Budimpešta, 27. Magnatska zbornica se je včeraj po prečitaniu kraljevskega ročnega pisma odgodila.

PREPOVEDAN SHOD.

Budimpešta, 27. Ogrska republičanska stranka je za jutri napovedala svoj občni zbor, na katerega so tudi francoski in italijanski časopisi delegirali svoje poročevalce. Policija je prepovedala ta zbor, češ da je nevaren državi.

BEČARSKA VOLITVE.

Budimpešta, 27. Agitacija za volitev v Aradu, ki bo jutri, postaja od ure do ure strastnejša. Vlada pritiska na vse kriplice, da bi rešila mandat za Tiszo. Pod pretezo javne varnosti je odposlala včeraj še en eskadron huzarjev v Arad, kjer je že zadnje dni koncentrirala veliko število žandarjev in vojaštva.

Socialisti proti volilni korupciji.

Budimpešta, 27. Socialisti v Aradu so sklenili, da bojkotirajo vse trgovce, ki se dajo podkupiti zato, da bi glasovali za Tiszo.

SE EN POLITIČEN PROCES.

Budimpešta, 27. Vsi člani opozicije, ki so pripadali kot ministri in državni tajniki nekdanji policijski vladi, hočejo tožiti vladnega poslanca Herczega, ker je na nekem banketu dejal, da naj išče grof Aladar Szecheny tatove in skriyalce med svojimi prijatelji, člani nekdanje koalicijske vlade. V nedeljo imajo prizadeti člani konferenco, da se posvetujejo o ovadbi.

FRANCOSKI MILITARIZEM.

Generali proti triletni službi.

Pariz, 26. Včeraj je bil tukaj senzacionalen protesten shod proti triletni vojaški službi. Vabilo na shod je podpisalo šest generalov. Udeležilo se ga je več kakor tritisoč poslušalcev. Tudi trije generali so prišli. General Percin je zelo ostro govoril proti vladni predlogi in se je posluževal istih argumentov, s katerimi se bojujejo socialisti v parlamentu. Poslušalci so priredili navzočim generalom velike demonstracije.

VOLITVE V HOLANDIJI.

Amsterdam, 26. Pri ožjih volitvah za drugo zbornico so bili izvoljeni: 1 katoličan, 1 antirevolucionarec, 2 historična kristjana, 21 liberalcev, 5 demokratov in 17 socialistov. Nova zbornica šteje 25 katoličanov, 11 antirevolucionarjev, 9 historičnih kristjanov, skupaj 45 članov desnice, ter 30 liberalcev, 7 demokratov in 18 socialistov, skupaj 55 članov levece.

POTRES.

Dunaj, 26. Sejsmografski aparati so zjutraj zaznamovali močan potres. Gibanje se je pričelo ob 6, in 17 minut in končalo ob 9. Središče je oddaljeno približno 10.000 kilometrov in je najbrže v Ameriki.

Trst.

— Ljudski oder. Nocoj ob pol 9. je važna odborova seja. Odborniki so vabljeni, da se je zanesljivo udeležijo.

— Vsi mestni in okoliščanski sodrugi so vabljeni, da se udeležijo strankinega zborovanja v nedeljo ob 4. popoldne. Zborovanje, ki bo v zeleni dvorani Delavskega doma, ima razum pregleda zadnje preteklosti tudi važne naloge

za bodočnost. Številna udeležba sodrugov je zato potrebna.

— Samomor. V sredo zjutraj je skočila Vita Elefante, soproga kočijaža Frana Elefante, rodem iz Barja, mati 6 otrok, stanujoča pri Sv. M. Magd. Zgornji št. 621, v neki vodnjak in se utopila. Našli so jo šele več ur pozneje in potegnili truplo iz vodnjaka. Vzrok samomoru je bila neozdravljiva bolezen.

Odgovorni urednik Fran Bartl.

Izdaja in zalaga založba »Zarje«.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Čevljarskega pomočnika

za stalno mešano delo sprejme takoj Lovrenc Saju, čevljar v Ilirski Bistrici.

Pisarnovodjo

in

izurjeno stenografinjo

išče

odvetnik dr. Fran Solar

v Trstu, ulica Farneto št. 1/II.

Nastop takoj.

Proda se

malo posestvo

tik železnice med postajo Trbovlje in Hrastnikom, pet minut od »Savestolna« oddaljeno. Posestvo je pripravno za železničarja, premogarja, rokodelca, pa tudi za gostilno porabno. Kupci dobe vsak čas potrebna pojasnila in si tudi lahko ogledajo posestvo.

Hace Anton.

Kavarna

Unione v Trstu

ulica Caserma in Torre Bianca

Velika zbirka političnih in leposlovnih revij in časnikov v vseh jezikih.

Biljardi.

Shajališče tržaških in vnanjih sodrugov.

Postrežba točna. — Napitnina je odpravljena.

Pri demoliranju Naglasove hiše na Turjaškem trgu

je na prodaj vsakovrsten

stavben material

strešna in zidna opeka, stavben les, kamenje za nasipanje (šuta) itd. — Povpraša se v pisarni

Kranjske stavbinske družbe v Levstikovi ulici.

Najlepša birmanska darila

s katerimi razveselite svojce, si nabavite prav poceni, če se obrnete takoj na

največjo zalogo ur, zlatnine in srebrnine

Blago najfinije vrste. Cene najnižje.

H. Suttner

Ljubljana, Mestni trg št. 25.

Lastna protokolirana tovarna ur v Švici.

»IKO« Tovarniška »IKO«

Naročite krasni veliki ilustrovani cenik, ki ga dobite zastoj in poštne prosto.

Moderni klobuki za gospode

trdi in mehki, najnovejših oblik in barv, slamniki, čepice, vse v nedvomljivo največji izbiri in najboljši kakovosti iz prvih svetovnih tvornic po zelo skromnih stalnih cenah z 10% popustom v

Modni in športni trgovini

P. Magdić, Ljubljana, nasproti glavne pošte.

SLAVIJA

GENERALNI ZASTOP »SLAVIJE« VZAJEMNO ZAVAROVALNE BANKE V LJUBLJANI.

VZAJEMNO ZAVAROVALNA BANKA V PRAGI,

ki je največji slovanski zavarovalni zavod v Avstriji, se najtopleje priporoča ter vabi p. n. slovensko občinstvo, da sklepa zavarovalne pogodbe, posebno za življenje in proti požaru je pri njej. — BANKA »SLAVIJA« ima posebno ugodne pogoje in prikladne načine za zavarovanje življenja. Njeni tarifi za preskrbljenost za starost, za slučaj smrti roditeljev, za doto otrokom, so najcenejši. Ona razdeljuje ves čisti dobiček svojim članom. Življenske police banke »Slavije« so neizpodbilne in nezapadljive. Gmočno podpira banka »Slavija« narodna društva in organizacije, prispeva k narodnim dobrodelnim namenom in stremi za izboljšanjem in osamosvojitvijo narodnega gospodarstva. Ogromni rezervni fond nad K 58 milijonov jamčijo za popolno varnost. Čistega dobička je do sedaj izplačala svojim članom življenskega oddelka K 2.733.740-70 Kapitalij in škod pa je do sedaj izplačala K 123.257.695 77. Vsa pojasnila daje ter cenike in razkazila razpošilja drage volje in poštne prosto

Potniki
v severno in južno AMERIKO
se vozijo sedaj le po domači avstrijski progi
AVSTRO-AMERIKANA
Trst-Newyork, Buenos Aires-Rio de Janeiro
najnovejšimi brzoparniki z dvema vrtinicama, električno razsvetljavo,
brezličnim brzozjavom, na katerih je za vsakega potnika preskrbljeno, da
dobi dovolj domače hrane z vinom, svež kruh, postelje, kopeli itd.

Odhod parnikov:
v sev. Ameriko vsako soboto, v južno Ameriko vsakih 14 dni.
Trst-New-York, vsako soboto.
Trst-Južna Amerika, vsakih 14 dni.
Trst-Kanada, vsak mesec.
Vsakovrstna pojasnila daje drage volje brezplačno pri glavni
agenturi za Kranjsko, Stajersko in Koroško:
SIMON KMETETZ, Ljubljana,
Kolodvorska ulica šte. 26.

Občno konsumno društvo v Idriji

naznanja s tem, da je v svoji seji dne 9. svečana 1913 sklenilo, da se hranilne vloge članom
obrestujejo od 1. januarja 1913 naprej po 5 odstotkov.

Kredit do 30 dni je obresti prost. Čez 30 dni do 6 mesecev se imajo računati obresti po 6 odstotkov
Od kredita nad 6 mesecev pa po 7 odstotkov in sicer že od 30 dni naprej.
Hranilne vloge sprejema društvo vsak dan med uradnimi urami od 8. zjutraj do 12. dopoldne ter
od 2. popoldne do 6. zvečer. — Odpovedni rok so pri društvu najprimernejši in varnost vlog
najboljša, kajti za varnost garantira premoženjska in blagovna vrednost. Vsak član najlažje zaupa
svoje prihranke svojemu zavodu.

Načelstvo.

Produktivna zadruga ljubljanskih mizarjev v Ljubljani

r. z. z. o. z.

se priporoča cenjenemu občinstvu pri nabavi vsakovrstnega pohištva, ki ga izdeluje v lastni, najmoderneje opremljeni tovarni na Glincah pri Ljubljani.

Priporoča se tudi za vsa druga v mizarstvo stroko spadajoča dela.

Delo je vedno solidno, točno in prav poceni.

Proračune se na zahtevo dopošlje brezplačno v najkrajšem času.

Družinski kruh

iz pekarnice

„Konsumnega društva za Ljubljano in okolico“

je najboljši in najcenejši. Hlebi po 1.75 kg veljajo samo 56 vin.

Dobi se v vseh prodajalnah „Konsumnega društva za Ljubljano in okolico“. — Člani, segajte po njem!

Konsumno društvo za Ljubljano in okolico

registrovana zadruga z omejeno zavezo

naznanja svojim članom, da glasom skupne seje nadzorstva in načelstva z dne 17. januarja 1913 obrestuje odslej

hranilne vloge članov po **5** ¹/₂ ⁰/₀ od dne vloge do dne dviga.

Dosedanje stanje hranilnih vlog 51.000 K. Dosedanje stanje deležev 32.000 K. Rezervni zaklad 8000 K. Denarni promet leta 1912.: 1,487.639 K 18 vin.

Pisarna društva v Špodnji Siški, Kolodvorska cesta.

Prodajalne: v Ljubljani: Sodna ulica, Bohoričeva ulica, Krakovski nasip; v Siški: Kolodvorska cesta, Celovška cesta; na Viču, v Trziču, na Jesenicah, na Savi in na Koroški Beli.

Pekarna v Spod. Siški, Celovška cesta.

Nadzorstvo.

Načelstvo.